

RIIKLIK RASKE JA SÜGAVA PUUDEGA LAPSE LAPSEHOIUTEENUS – VÕIMALUS PUHATA HOOLDAMISEST

Autor: **KÜLLI URB**, puudega lapse ema

Puudega laste vanemad, kes olid koondunud Liikumispuuetega Laste Tugiühingusse, pöördusid 2005 aasta sügisel Sotsiaalministeeriumisse, et juhtida tähelepanu sellele, et puudega laste vanemate hoolduskoormus on väga suur ja puhkamiseks võimalust ei ole, sest kui laps käibki koolis või saab päevakeskuse teenust, on vanem samal ajal tööl ja laps vajab hooldamist ka pärast tööpäeva. Osad lapsed vajavad ka öist jälgimist ja abistamist, samuti hooldamist nädalavahetustel, ning eriti keeruline olukord on koolivaheaegadel ja päevakeskuste kollektiivpuhkuste ajal.

Hoolekandespetsialistid nõustusid sellega, et perede läbipõlemisoht on suur, mis segab töötamist ja perekonna rahuldavat toimimist.

Sotsiaalministeeriumis käis koos töörühm, kus vaagiti erinevaid lahendusi, kuidas perede hoolduskoormust vähendada.

Kuna ministeeriumis töötati just välja lapsehoiuteenuse kirjeldust ja sellega seonduvat seadusandlust, leiti, et üks võimalus peresid toetada oleks läbi riigi rahastatava lapsehoiuteenuse. Teenust saab kasutada nii väljaspool kodu kui ka kodus, mis on eriti vajalik nendele peredele, kellel lapse tervis ei luba kasutada väljaspool kodu osutatavaid teenuseid.

Sotsiaalministeeriumi poolt tellitud puuetega laste perede toimetuleku ja vajaduste uuringust (2009) selgub, et 43% puudega laste vanematest vajab enda hinnangul lapsehoiuvõimalust. Kui neil oleks võimalus valida,

eelistaksid nad kõige enam, et lapsehoidja tuleks neile koju.

Selge oli see, et teenus ei käivitu päevapealt, seadus võimaldab kohalikul omavalitsusel volikogu otsusega kasutada tekkivat jääki raske ja sügava puudega laste peredele teenuste arendamiseks ja osutamiseks. Kes peaks veel paremini teadma oma inimeste vajadusi, kui just kohalik võim. Kahjuks hakati mõnes omavalitsuses riikliku toetuse käivitudes kiirelt valdade eelarvelt seal olnud puuetega laste teenustele suunatud vahendeid vähendama.

Teenus käivitus aastal 2006, riigieelarves oli selle jaoks igale raske ja sügava puudega lapsele 2580 krooni. Riigi poolt oli ette kirjutatud teenuse tunnihind, tookordne riiklik miinimum. Sellise tunnitasuga muidugi puudega lapsele hoidjat saada oli peaaegu võimatu, pealegi pidi lapsevanem ise leidma hoidja, kes vastab kvalifikatsioonile. Õnneks alustati päris hoogsalt lapsehoidjate koolitamist ja mõned neist on ikkagi nõus ka puudega lapsi hoidma.

Keeruliseks tegi teenuse saamise veel see, et pidi ju potentsiaalne hoidja olema kas ise FIE või osutama teenust mõne juriidilise isiku näiteks MTÜ või äriühingu lepingupartnerina. Kui perel oligi eelnevalt hoidja olemas, ei vastanud tema ettevalmistus mõnikord nõuetele või ei leitud koostööpartnerit ja FIE- na paljud ei taha töötada. Seega läks teenuse käivitamine mitmel põhjusel väga visalt. Näiteks eraldas Sotsiaalministeerium Tallinnale, kus elab 17% kõigist Eesti puuetega lastest, teenuse osutamiseks 2007 aastal 2,3 miljonit krooni, millest kasutati ära natuke üle 100 000 krooni. Ometi oleks võinud vahendeid kasutada vastavalt Tallinna Linnavolikogu määrusele väga erinevate teenuste algatamiseks ja arendamiseks, samuti juba olemasolevate teenuste mahu ja kvaliteedi parandamiseks. Ka kogu riigi ulatuses oli eraldatud vahendite jääk väga suur, mis näitab, et riigil ja kohalikel omavalitsustel puudus nägemus selle sihtrühma teenuste ja toetuste arengust pikemas perspektiivis.

Kaks aastat hiljem, 2008 aastal tõsteti nn pearaha 5800 kroonile ja õnneks kaotati ka piirang teenuse tunnihinna maksumusele, mis võimaldas maksta lapsehoidja tööle vastavat palka. Ministeerium eraldas näiteks Tallinna puuetega lastega perede teenusteks 2008 aastal üle 4,7 miljoni krooni, millest kasutati ära ligi 2,2 miljonit krooni, sellest otseselt lapsehoiuteenuse rahastamiseks kulus marginaalne osa.

Kindlasti on üks põhjus selles, miks lapsehoiuteenust nii vähe kasutati, et sihtrühm st puudega laste pered ei osanud teenust küsida. Selleks, et info teenusest jõuaks sihtrühmani tuleb palju tööd teha, milleks olid ka vahendid olemas, paraku oli esimestel aastatel see teavitustöö vähemalt Tallinnas puudulik. Alles nüüd, kui teenuse käivitamisest on möödunud 5 aastat, on sotsiaalhoolekande osakondade töötajad hakanud lapsevanemaid aktiivsemalt teavitama. Tähtis osa teavitustöös on ka rehabilitatsioonirühmadel, sest teenuse saamiseks peab see olema kirjas ka lapse rehabilitatsiooniplaanis. Käesoleval aastal ilmus Tallinna Sotsiaal- ja Tervishoiuameti tellimusel teatmik, milles on mitmekülgset infot puuetega laste vanematele, sh ka raske ja sügava puudega lapsehoiuteenusest. Teatmiku on võimalik saada elukohajärgsest sotsiaalhoolekande osakonnast.

Sotsiaalministeeriumi poolt tellitud „Puuetega laste perede toimetuleku ja vajaduste uuring“ (2009) on heaks aluseks, et analüüsida perede vajadusi ja koostada riiklik tegevuskava, mis oleks abiks ka kohalikele omavalitsustele.

Loodame, et riiklik raske ja sügava puudega laste lapsehoiuteenus saab tuule tiibadesse ja puuetega laste ja nende perede elukvaliteet paraneb.

Kojaline nr 5, 2011